

Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelma 2024 - Sosiaali- ja terveystieteiden, kuntoutuksen ja psykososiaalisten palvelujen toimialat

Aluehallitus 20.11.2023 § 279
1480/00.01.02/2023

Valmistelija Penttinen Erkki
Svartsjö Sofia
Kotanen Heidi
Hyvärinen Kosti
Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihe), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman painopiste on ehkäisevissä palveluissa, hyvässä moniammatillisessa palveluohjauksessa ja mahdollisuudessa saada digitaalisia palveluja silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Sosiaali- ja terveystieteiden ja hyvinvointiasemien palvelujen sisältö profiloituu paikallisten hoito- ja palvelutarpeiden perusteella. Suuremmilla paikkakunnilla on sekä terveydenhuoltopalvelujen että perhekeskustoiminnan osalta laajempi palvelutarjonta fyysisenä toimintana, kun taas digitaaliset palvelut palvelevat luonnollisesti yhdenvertaisesti koko aluetta.

Ehkäiseviin panostuksiin sisältyy seniorineuvonnan ja perhekeskustoiminnan lisääminen. Perhekeskus käsittelee hyvinvointialueen omat lasten ja nuorten palvelut täydennettynä muiden toimijoiden palveluilla.

Peruspalvelujen vahvistaminen näkyy Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelmassa selkeästi lasten, nuorten ja perheiden palveluja tarjoavien sosiaalihuollon yksikköjen resurssien lisääntymisenä. Taloudellisista edellytyksistä ja säästövaatimuksista selviytymiseksi ohjelmassa tarkastellaan kriittisesti ostopalvelujen käyttöä.

Yhtenä tavoitteena on omien lastensuojeluyksikköjen käytön lisääminen, uusien tilojen suunnittelu ja ostettujen sijoitusten vähentäminen. Tehostetun perhetyön lisääminen tukee lastensuojelua, ja kevyempiin palvelumuotoihin panostamisen odotetaan pitkällä aikavälillä vähentävän lastensuojelutarvetta.

Useita tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman mukaisia toimintaa liittyviä toimenpiteitä on jo aloitettu. Muita meneillään olevia toimia, joiden tarkoituksena on niin ikään parantaa hoidon saatavuutta ja edistää siten pyrkimystämme selviytyä hoitotakuusta, ovat mm.

- useiden yksikköjen osallistuminen Hyvä vastaanotto -valmennukseen ja saatavuuden parantamiseen liittyvään koulutukseen
- toiminnan kehittäminen sosiaali- ja terveystieteiden moniammatillisen vastaanoton vahvistamiseksi
- suun terveydenhuollon jononpurku palvelusetelien avulla (suunnitteilla myös muussa perusterveydenhuollossa)
- Työote-mallin laajentamisen jatkaminen ja työnjaon läpikäynti toimialoilla ajan vapauttamiseksi vastaanottoa varten
- työskentely kaksinkertaisen diagnostiikan vähentämiseksi laboratoriotuotannossa
- tehokkaammat työprosessit lasten terapiapalveluissa ja asiakkaiden oikeanlainen ohjaus Kelan tukemiin toimenpiteisiin vaativassa lääkinnällisessä kuntoutuksessa
- ostopalvelusopimusten uudelleen neuvottelun jatkaminen

Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelmassa asetettujen säästötavoitteiden saavuttaminen vaatii sosiaali- ja terveydenhuollossa useita samanaikaisia muutoksia. Ehdotettuja

toimenpiteitä kuvataan tarkemmin liitteissä. Muutoksista on laadittu vaikutusten ennakoarvioinnit, jotka ovat myös liitteenä.

Sosiaali- ja terveystieteiden toimiala

- **Fimlabin laboratorionäytteenoton palveluverkko, liite**

Laboratoriotoiminnassa säästöjä voidaan tehdä monella tavalla: voimme vähentää yli diagnostiikkaa, saada klinikoiden käyttöön jo otetut näytevastaukset, tasoittaa näytteenottoa osastoilla, keskittää analytiikkaa, vähentää pika-analytiikkaa jne. Kaikilla näillä osa-alueilla tehdään säästötoimenpiteitä, jotka näkyvät vuoden 2024 talousarviossa.

Fimlab on ehdottanut seuraavia supistuksia näytteenoton palveluverkkoon, jossa näytteenottopisteitä suljetaan seuraavasti:

- Osastonäytteenotto 2–3 kertaa viikossa yleislääketieteen osastoilla Tammikaivon alueella, kunnes ne ovat muuttaneet H-taloon.
- Näytteenotto lopetetaan seuraavissa kylissä: Helsingby, Koivulahti, Sulva, Raippaluoto.
- Näytteenotto lopetetaan seuraavilla hyvinvointiasemilla: Pännäinen, Ähtävä, Luoto, Purmo.
- Näytteenotto Vöyrin ja Vähänkyrön hyvinvointiasemilla lopetetaan.
- Näytteenotto Korsnäsin hyvinvointiasemalla lopetetaan.
- Näytteenotto Kruunupyyn hyvinvointiasemilla, vähemmän näytteenottopäiviä.

Näillä toimenpiteillä saadaan 365.000 €:n säästö.

Ehdotuksesta on keskusteltu johdon kanssa niissä toiminnoissa, joihin supistukset vaikuttavat, ja lisäksi on tehty yhteinen riskianalyysi Fimlabin kanssa.

- **Opetushammashoitolan opetustoiminnan lopettaminen, liite x**

Opetustoiminta aloitettiin vuonna 2008. Toiminnan tavoitteena oli muun muassa helpottaa hammaslääkäreiden rekrytointia alueelle. Vuosien varrella toiminta on johtanut vain muutamiin rekrytointeihin. Vaikka opetustoimintaa nyt esitetään lopetettavaksi, jatkuu muu toiminta hammashoitolassa entisellään. Suun terveydenhuollon pitkän aikavälin suunnitelmana on kaksi suurta yksikköä Vaasan alueella. Toinen niistä on jo olemassa ja toinen suunnitellaan ja toteutetaan taloustilanteen salliessa. Opetushammashoitolan lopettamisesta syntyy arviolta n. 155.000 €:n säästö.

- **Gynekologian yksikköä, neurologian yksikköä ja toimenpideyksikköä koskevat muutokset Pietarsaaren erikoissairaanhoidossa**

Koko toiminta tarkastetaan Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman edellyttämien taloudellisten säästöjen saavuttamiseksi.

Tässä vaiheessa on ehdotettu muutoksia, jotka toisaalta vähentävät kaksoishallintoa ja yhtenäistävät erikoisalojen prosesseja, ja toisaalta vahvistavat perusterveydenhuollon toimintaa. Tilankäyttöä keskitetään ja etävastaanottojen lisääminen mahdollistetaan. Sairaanhoitajatoiminnassa säilyy silmätautien, kirurgian ja medisiinisen alan osaaminen ja resurssi. Panostetaan sairaanhoitajien digiosaamiseen, jota tarvitaan digivastaanotoilla avustamisessa. Huomioon on otettu myös mahdollisesti jonkin verran lisääntyvä palvelujen osto läheiseltä hyvinvointialueelta. Yhdistyneiden erikoisalojen toiminnan tehostamiseksi on selvitetty seuraavia ehdotuksia.

- Pietarsaaren naistentautien ja äitiyspoliklinikasta tulee perusterveydenhuollon ehkäisyneuvola, jota vahvistetaan gynekologin lähivastaanotolla. Uudessa yksikössä voidaan tarjota ehkäisyneuvontaa, sukupuolitautilien selvittelyä ja hoitoa ja seksuaalineuvontaa, samalla äitiyspoliklinikan seulontaultraäänitutkimukset jatkuvat entiseen tapaan. Gynekologin vastaanottoa pidetään tarpeen mukaan Vaasasta käsin järjestettynä lähivastaanottona. Tulee voimaan 1.1.2024. Säästö 200.000 €.
- Malmin sosiaali- ja terveystieteiden keskuksen toimenpideyksikön toiminta lopetetaan 31.12.2023. Suoritetut kirurgiset toimenpiteet ovat olleet enimmäkseen kaihileikkauksia, mutta osittain myös muita toimenpiteitä, joita on kuitenkin vähän. Kaihileikkauksia on tehnyt ostopalvelulääkäri ja toiminta on ollut kallista. Toiminta ehdotetaan siirrettävän Vaasan keskussairaalaan, koska sillä on kapasiteettia näiden toimenpiteiden suorittamiseen. Toimenpideyksikön käytössä on ollut suuret tilat, jotka täytyy nyt valmistella muuta Malmin kiinteistöön suunniteltua hoitotoimintaa varten. Toimenpideyksikkö on henkilöstön osalta kytköksissä kirurgian poliklinikkaan, jonka perusmiehitykseen muutoksella on vaikutusta. Toiminnan muutokset suunnitellaan niiden yksikköjen kanssa, joihin muutoksella on vaikutusta, lähinnä perusterveydenhuollon kanssa. Säästö 510.000 €.
- Pietarsaaren neurologian poliklinikka on haavoittuva yksikkö, ja toiminnan kannalta sen katsotaan hyötyvän yhdistymisestä keskussairaalan neurologian yksikköön. Neurologiresurssi on kokonaisuutena riittämätön hyvinvointialueen tarpeisiin nähden, joten niitä resursseja, jotka erikoisalalla on, on käytettävä koko alueen hyödyksi. Neurologin vastaanottoa voidaan pitää tulevaisuudessa lähivastaanottona tai etävastaanottona. Tulee voimaan 1.1.2024. Säästö 150.000 €.

Malmin sosiaali- ja terveystieteiden keskuksen erikoissairaanhoidon vastaanotot sisältävät näiden toimenpiteiden jälkeenkin gynekologian ja neurologian lähivastaanoton täydennettynä muilla tiloissa nykyään toimivilla erikoisaloilla, muun muassa täyhystystoiminta jatkuu. Toimenpiteiden toteutuksessa painotetaan erityisesti muutosta tarvitsevien prosessien turvaamista potilaisiin ja henkilöstöön kohdistuvien kielteisten vaikutusten vähentämiseksi.

Kuntoutuksen toimiala, vammaispalvelut

Aikuisten asumispalvelut

Keväällä 2023 tehdyn palvelutarvekartoituksen perusteella vammaispalveluiden eri muotoisten asumispalvelujen tarpeessa on 150 uutta asiakasta seuraavien viiden vuoden aikana. Vaasan alueen kartoitus on valmistumassa marraskuun aikana.

1-9/2023 väliseltä ajalta aikana uusien asiakkaiden asumispalveluihin liittyen on solmittu sopimuksia yli miljoonan euron arvosta. Tavoitteena on hillitä vammaispalveluiden kustannusten nousua. Tähän toimenpiteenä on oman palvelutuotannon vahvistaminen ja asumisen ostopalveluiden kilpailuttaminen.

Vammaispalveluiden asumispalveluiden kilpailutuksen valmistelu on aloitettu syyskuussa 2023. Ilmoitus kilpailutuksesta julkaistaan marraskuun aikana. Tavoitteena on, että kilpailutus on valmis viimeistään maaliskuun alussa 2024. Kilpailutuksen avulla tavoitteena on saada yhteiset palvelun laadun kriteerit ja yhteiset sopimusehdot palveluntuottajien kanssa. Palveluluokat saadaan yhtenäisiksi ja palveluntuottajien kanssa on palveluluokkiin sovitut sopimushinnat.

Vaasaan (Vaasan seudulle) on tarve perustaa aikuisten asumispalveluyksikkö. Vuodelle 2024 on akuuttitarve asumisyksikköpaikoista. Jos pystymme tarjoamaan asumispaikkoja omana tuotantona, säästämme ostopalvelukuluissa. Vuositasolla kustannukset omana palveluna verrattuna ostopalveluun ovat 40 prosenttia halvemmat kustannukset. Vuoden 2024 aikana säästö ei toteudu täysimääräisenä, koska asumisyksikön toiminta käynnistyy portaittain palveluntarpeen tultua ajankohtaiseksi.

Uuteen asumisyksikköön tulisi viisi paikkaa. Soveltuva vuokratila on löytynyt ja tiloissa on mahdollisuus laajentaa toimintaa ja perustaa myös tarvittavat 1-2 kriisi- ja tutkimuspaikkaa, jotka korvaavat myös ostopalvelua sekä yhteisöllisen asumisen paikkoja.

Lasten lyhytaikainen huolenpito

Lasten lyhytaikaisen huolenpidon palveluihin on ollut jonoa eteläisellä ja keskisellä alueella. Tavoitteena on perustaa vuoden 2024 aikana uusi lyhytaikaisen huolenpidon yksikkö lapsille Pörtom Servicecenteriin. Yksiköstä tulisi kuusipaikkainen. Lyhytaikaisen huolenpidon palvelu on tärkeä tuki perheille.

Molemmat uudet palveluyksiköt on huomioitu vuoden 2024 talousarvioesityksessä, säästötavoitteet huomioiden.

Psykososiaaliset palvelut

Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden ostopalveluiden vähentäminen toteutetaan siten, että oman toiminnan asumisyksiköiden paikat ovat koko ajan 100% käytössä. Kreivinkodin uudet vuokratilat tarjoavat yhteensä 15 asukkaan ympärivuorokautisen tehostetun asumisen. Tällä hetkellä paikoista on 8 täynnä. Ankaretin uudet tilat mahdollistavat 10+1 asiakkaan ympärivuorokautisen tehostetun asumisen. Muutto ei ole vielä tapahtunut ja menee vuoden lopulle. Tällä hetkellä asukkaita on 5.

Asiakkaat sijoitetaan asumisyksiköihin palvelun ja hoidon tarpeen arvioinnin ja asiakassuunitelman perusteella sosiaalihuoltolain mukaisilla päätöksillä. Jatkossa asiakkaan sijoitetaan lähtökohtaisesti omiin yksiköihin. Pyrimme myös kotiuttamaan asiakkaitamme ostopalveluista omaan toimintaan. Lisäksi otamme käyttöön asiakkaan toimintakyvyn arviointimittarin. Asumispalveluissa kehitetään tai otetaan käyttöön erilaisia kuntouttavia työmenetelmiä. Tavoitteena on kuntouttaa asiakkaita tehostetusta asumisesta tuettuun asumiseen ja yhteisölliseen asumiseen. Haluamme kuntouttaa asiakkaat toimintakykyisemmiksi ja palaamaan mahdollisimman itsenäiseen arkeen. Tämä työ tehdään moniammatillisesti eri toimialojen kanssa.

Laadimme kattavan päihdehuollon palvelujen kokonaissuunitelman, jonka tavoitteena on laadukkaiden päihdepalveluiden tarjoaminen pääsääntöisesti hyvinvointialueen omissa palvelu- ja hoitoyksikössä. Pääsääntöinen ruotsinkielisten asiakkaiden päihdekuntoutusyksikkö on Pixneklän, jonka toimintaa ja työmenetelmiä kehitetään osana päihdehuollon kokonaissuunitelmaa.

Erikoissairaanhoidon ja peruspalveluiden prosessit uudistetaan ja tehdään ne yhtenäisiksi kattaen koko hyvinvointialueen. Pääpaino on ennaltaehkäisevissä ja ensilinjan palveluissa. Erikoissairaanhoito pyritään pitämään mahdollisimman lyhytaikaisena, mutta tehokkaana hoitona asiakkaan mielenterveydellistä ongelmaan hoidettaessa. Varmistetaan asiakkaan palvelu- ja hoitoketju yhteistyössä muiden toimialojen sekä yhdistysten ja yksityisen sektorin kanssa.

Sektorijohtaja, työkäiset Penttinen Erkki

Valtuuston hyväksymän Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman perusteella ehdotetaan, että hallitus hyväksyy sosiaali- ja terveyskeskuksen, kuntoutuksen ja psykososiaalisten toimialojen fyysistä palveluverkostoa koskevat toimenpiteet sekä edellä ja liitteissä kuvatut kehittämissuunnitelmat ja -toimenpiteet.

Päätös:

Esittelijä muutti päätösehdotustaan seuraavasti:

ehdottaa,

- että aluehallitus käy keskustelun valmistelussa ehdotetuista palveluverkoston muutoksista.
- että aluehallitus toteaa, että yhteistoimintaneuvottelut ovat vielä kesken, minkä vuoksi hallitus tekee lopulliset päätökset palveluverkoston muutoksista ylimääräisessä kokouksessa 15.12.

Aluehallitus hyväksyi muutetun päätösehdotuksen.

Pöytäkirjaan merkittiin, että toimialajohtajat Heidi Kotanen, Kosti Hyvärinen ja Sofia Svartsjö osallistuivat asian käsittelyyn Teamsin kautta.

Jakelu